

Spolky a právnické osoby

Spolky zřízené podle zákona č. 134/1867 ř. z., o právu spolčovacím, byly ke dni účinnosti zákona č. 141/1950 Sb. právnickými osobami.

Spolky zřízené podle zákona č. 134/1867 ř. z., o právu spolčovacím, byly ke dni účinnosti zákona č. 141/1950 Sb. právnickými osobami.

Z odůvodnění.

Krajský soud jako soud odvolací rozsudkem ze dne 20.1.1995, čj. 18 Co 395/94-79, změnil rozsudek okresního soudu ze dne 23.12.1993, čj. 9 C 21/92-48, kterým bylo žalovanému uloženo uzavřít se žalobci dohodu o vydání domu čp. 1848 se stavební parcelou č. 1904 a rolí parc. č. 351/37 a č. 518/53 a dále domu čp. 1854 se stavební parcelou č. 2127, zapsaných vesměs v katastrálním území Ž., a to tak, že žalobu zamítl. Odvolací soud dospěl k závěru, že nemovitosti se v době přechodu na stát (rozhodnutím ministerstva vnitra ze dne 25.10.1951, vydaným podle § 4 odst. 1 zákona č. 110/1950 Sb., o organizaci bytového majetku a o Fondu bytového hospodářství) nacházely ve vlastnictví Jednoty, v. p. a s. p. stavebního sdružení (dále též jen "Jednota"), tedy spolku, který měl stanovy, a byl tak dle tehdejší ustálené judikatury právnickou osobou, jejíž jmění patřilo vždy spolku. Se závěry soudu prvního stupně, že nemovitosti byly ve vlastnictví fyzické osoby - JUDr. F.B., jehož dětmi žalobci jsou, se neztotožnil a uzavřel, že žalobci nejsou osobami oprávněnými ve smyslu § 3 odst. 4 písm. c) zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, a v rozhodném znění, tedy ve znění zákonů č. [264/1992](#) Sb., č. [267/1992](#) Sb., č. [133/1993](#) Sb., č. [115/1994](#) Sb., č. [116/1994](#) Sb. a nálezu Ústavního soudu č. [164/1994](#) Sb. (dále též jen "zákon").

Žalobci (v zastoupení advokátem), podali proti rozsudku odvolacího soudu včasné dovolání, v němž namítají, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Odvolacímu soudu konkrétně vytýkají, že závěr, že spolek Jednota byl právnickou osobou, učinil paušálním odkazem na "platnou a ustálenou judikaturu" a na Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému z roku 1935, aniž uvedl, o který judikát a kterou část rozsáhlého díla svůj náhled opírá. V této souvislosti namítají, že soud vycházel z dnešního chápání pojmu právnické osoby a podsunul jej do tehdejší situace, jakoby se jednalo o pojem jasně vymezený s jednotným režimem a vyslovují názor, že s přihlédnutím k právní úpravě platné v době vzniku Jednoty lze mít za to, že tato byla buď spolkem nebo sdružením - societou.

Pro případ, že šlo o spolek, uvádějí - podrobně odkazující na názory formulované v publikaci Rouček, F.-Sedláček, J.: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému, Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha 1935 (dále též jen "Komentář"), dílu prvním, str. 251, 253 a 255-258 a dovolávají se tam citovaných rozhodnutí, uveřejněných ve Sbírce rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný (dále též jen "Sb. n. s.") pod čísly 3468, 4305 a 6772 - že postavení spolků vymezil císařský patent č. 253/1852 ř. z., jímž byl vydán zákon spolkový a zákon č. 134/1867 ř. z., o právu spolčovacím, přičemž postavení jiné než fyzické osoby obecně upravoval jen § 26 občanského zákona č. 946/1811 Sb. z.s., který od 28.10.1918 platil jako československý obecný zákoník občanský (dále též jen "o.z.o."). V občanském právu se odlišovala "korporace", jež existuje samostatně a nezávisle na osobnostech jednotlivých účastníků a má jmění odlišné od jmění jejich členů a societa (společnost), která nepojí účastníky v samostatný organismus (Randa, A.: Obchodní právo), resp. kde se jedná o sdružení osob k sledování

společného cíle podle dané normy - zvláštního zákona nebo stanov (Krčmář, J.: Právo občanské, díl první, Praha 1936, str. 155). Otázku, zda spolek je či není právnickou osobou a zda jmění patřilo vždy spolku a nikoli jeho členům - fyzickým osobám, řešil soud neurčitým odkazem na Komentář, který však spočívá na závěru opačném.

Pro posouzení oprávněnosti uplatněných nároků není podle dovolatelů podstatné, zda spolek Jednota byl právnickou osobou, nýbrž zda majetek, který s ním byl spojován, mohla být přičten jejímu členu - fyzické osobě. S přihlédnutím k problematice rozebrané v Komentáři dovolatelé uzavírají, že jen z konkrétních stanov daného spolku (jež jsou pokládány za určitou formu společenské smlouvy) lze usuzovat, zda majetek spolku je oddělen od majetku jeho členů (v daných souvislostech zmiňují opět dílo J. Krčmáře, str. 156). V řízení bylo prokázáno a odvolací soud připouští, že spolek Jednota představoval pro své členy jen majetkovou fikci, že všichni pokládali spolkový majetek za majetek JUDr. F.B., a že se tedy nejednalo o oddělený majetek; takto jednotně je všemi členy Jednoty i dalšími svědky chápán a vykládán obsah stanov Jednoty. V Komentáři i citované judikatuře je tudíž opora pro tvrzení, že se jednalo o majetek fyzické osoby, který může být předmětem restituace.

Stanovy Jednoty se nedochovaly a není jisto, zda vůbec existovaly, zůstává ovšem otázkou, zda jich vůbec bylo třeba - zda nestačila jen společenská smlouva (srov. rozhodnutí Sb. n.s. č. 3468 a oproti tomu Komentář, str. 257). Spolky nemusely vždy vykazovat charakter korporací, ač za ně byly právní vědou obvykle považovány; své majetkové poměry mohly uspořádat podobně, jako jsou stanoveny společnosti podle občanského zákoníku, která není právnickou osobou (Komentář, str. 253). Velký význam přisuzují dovolatelé výkladu, podle něž právnická osoba existuje tam, kde společenská smlouva (stanovy) uvádí, že členové neruší svým jměním, nýbrž jměním spolkovým (Komentář, str. 258). Ze soudem shromážděných důkazů podle nich vyplývá, že veškeré důsledky osobní, politické i majetkové persekuce JUDr. B. se týkaly i majetku Jednoty, aniž by kdokoliv z jejích členů vznesl nárok na majetkové vypořádání. JUDr. B. ručil za Jednotu zbývající částí svého majetku neomezeně a lze dovodit, že ostatní členové naopak za neomezeně ručící společníky pokládání nebyli. Na propojení majetku a osobnosti JUDr. B. s majetkem a osobností spolku usuzují dovolatelé též z toho, že změna členství ve spolku neznamenal změnu či zánik spolku a že veškeré majetkové dispozice spolku, simulované pohyby jeho členů, právní doklady a zápisy ze schůzí i národní správu vyřizoval nebo "vyráběl" sám JUDr. B. a po uvěznění jmenovaného již spolek činnost nevyvíjel a nikdo z jeho členů v něm aktivně nepůsobil. Jestliže šlo o spolek - uzavírají dovolatelé - bylo jeho postavení blízké postavení veřejné obchodní společnosti, která nebyla pokládána za plnoprávný subjekt. Zápis Jednoty jako vlastníka nemovitostí v pozemkových knihách je za této situace pro posouzení věci irelevantní (stejný závěr se při posouzení zápisu majetku dle platné judikatury činil u veřejných obchodních společnostech).

Byla-li Jednota sdružením - societou (společností podle občanského práva bez právní subjektivity), pak se (se zřetelem k ustanovením § 1175 až § 1205 o.z.o, eventuálně se zřetelem k ustanovení § 489 a násl. zákona č. 141/1950 Sb., občanského zákoníku účinného v době zrušení Jednoty) opět jednalo o majetek JUDr. B.

Dovolatelé dále odvolacímu soudu vytýkají, že se nezabýval jejím tvrzením, že Jednota byla toliko simulací pro jednání JUDr. B. ohledně jeho majetku a - ve shodě s ustanovením § 916 o.z.o. - důsledky této simulace. Simulace sloužila k ukrytí majetku nejprve před nacisty a posléze i před komunisty (před budoucí politickou persekucí); mimo to sloužila k ochraně profesionálního postavení JUDr. B. - postavení advokáta se přičilo přímé podnikání obchodu s nemovitostmi apod. Neplatnost zřízení Jednoty ve vztahu mezi členy znamenala, že sporný majetek nemohl být majetkem simulované Jednoty, nýbrž majetkem toho, jehož jmění tím bylo zastíráno - JUDr. B. Ochrany těch, kteří důvěřovali v platnost Jednoty, se nemůže dovolat stát, neboť z trestního oznámení i ze žaloby prokurátora je zřejmé, že představitelé státu v platnost zřízení spolku nevěřili a kvalifikovali to jako

trestný čin.

S přihlédnutím k ustanovení § 563 odst. 2 zákona č. 141/1950 Sb. pak dovolatelé kladou otázku, zda Jednota nezanikla (a její majetek nepřešel na JUDr. B.) k 1.1.1951 a zda se ministerstvo vnitra rozhodnutím z 25.10.1951 vlastně nezmocnilo majetku fyzické osoby.

Pro všechny výše uvedené důvody dovolatelé žádají, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Podle článku II odst. 4 zákona č. [238/1995](#) Sb., Nejvyšší soud dokončí podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.1995 řízení o dovolání, která nebyla k témuž datu pravomocně skončena.

Dovolání je přípustné (§ 236 odst. 1 o.s.ř.), neboť bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 o.s.ř.) a po obsahové stránce se opírá o dovolací důvod podle § 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř., jímž lze odvolacímu soudu vytýkat, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Vady řízení, ke kterým dovolací soud - ve shodě s ustanovením § 242 odst. 1 o.s.ř. - přihlíží z úřední povinnosti (vady vyjmenované v § 237 o.s.ř. a jiné vady řízení, jež měly - ve smyslu mohly mít - za následek nesprávné rozhodnutí ve věci) v dovolání namítány nejsou a z obsahu spisu nevyplývají; jinak je Nejvyšší soud oprávněn rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden, přičemž je vázán uplatněným dovolacím důvodem, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 1 o.s.ř.). Úkolem Nejvyššího soudu proto je v hranicích právních otázek vymezených dovoláním určit, zda právní posouzení věci, na kterém spočívá napadené rozhodnutí, je správné.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový základ sporu nebyl dovoláním zpochybněn a dovolací soud z něj při dalších úvahách vychází.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona je oprávněnou osobou fyzická osoba, jejíž věc přešla do vlastnictví státu v případech uvedených v § 6 zákona, pokud je státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky.

Ustanovení § 3 odst. 3 zákona pak zakotvuje posloupnost dalších oprávněných osob, mimo jiné i pro situaci, že osoba, jejíž věc přešla do vlastnictví státu v případech uvedených v § 6, zemřela před uplynutím lhůty, v níž mohla nárok na vydání věci uplatnit. Za oprávněné osoby jsou v tam uvedeném pořadí pokládány opět jen fyzické osoby, pokud jsou státními občany České a Slovenské Federativní Republiky. Podle písmene c) citovaného ustanovení, jehož se žalobci dovolávají, jsou těmito oprávněnými osobami rovným dílem též děti a manžel osoby, jejíž věc přešla do vlastnictví státu v případech uvedených v § 6.

Zákon o mimosoudních rehabilitacích tedy neumožňuje restituovat majetek jiné než fyzické osoby. Z hlediska správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem je proto nutno podrobit dovolacímu přezkumu v první řadě závěr, že Jednota byla ke dni, kdy bylo rozhodnuto o jejím zrušení bez likvidace (k 25.10.1951), právní osobou; jestliže by již tento úsudek neobstál, nebylo by nutno

zabývat se dalšími argumenty snesenými na podporu tvrzení, že majetek Jednoty nebyl oddělen od majetku jejích členů [srov. stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 15.7.1993, sp. zn. Cjpn 50/93, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7-8, ročník 1993, pod číslem 34 (dále též jen "R 34/1993"), formulující zásadu, že oprávněnou fyzickou osobou je i ta fyzická osoba, která založila takové sdružení nebo byla členem takového sdružení, jež nebylo právní osobou - str. 250].

Podle zjištění, jež soudy obou stupňů učinily z výměru Zemského národního výboru v P. ze dne 26.7.1945, bylo tímto výměrem vzato na vědomí oznámení o změně stanov Jednoty a vysloveny, že stanovy schválené výměrem bývalého zemského úřadu ze dne 28.5.1939 tímto pozbývají platnosti. Z toho, že nebyl uplatněn dovolací důvod dle § 241 odst. 2 písm. c) o.s.ř. (jehož prostřednictvím lze zpochybnit skutková zjištění, z nichž rozhodnutí odvolacího soudu vychází) ústí jediný možný závěr - že Jednota minimálně ke dni 26.7.1945 stanovy měla; jinak by nebylo lze brát na vědomí jejich změnu a udávat, že dřívější stanovy pozbývají platnosti; ostatně by také nebylo možné ve výměru uvádět, že stejnopis změněných stanov se vrací. Úvahy, které dovolatelé připínají k důsledkům možné neexistence stanov Jednoty, je tedy již proto třeba odmítnout, neboť příslušným skutkovým zjištěním odporují.

Nejvyšší soud rovněž nesdílí pochybnosti dovolatelů co do hodnocení Jednoty jako spolku podle zákona č. 134/1968 ř.z. Skutková zjištění, která tvoří dovoláním nedotčený skutkový základ sporu, totiž jiný závěr neumožňují.

V první řadě dlužno poznamenat, že zjistily-li soudy z výpisů z pozemkové knihy - vložek č. 2267 a 2282 - že nemovitosti byly do 25.8.1945 vlastnicky připsány "Jednotě, stavebnímu družstvu, zaps. spol. s.r.o. v P." (dům čp. 1854 se stavební parcelou č. 2127 dle tržové smlouvy z 25.2. a 7.3.1935 a ostatní nemovitosti dle tržové smlouvy z 9. a 12.10.1934), tedy společnosti s ručením omezeným, jejíž režim byl upraven zákonem č. 58/1906 ř.z., o společnostech s ručením omezeným, jsou pro toto období úvahy o majetku spolku bezpředmětné; ostatně, dovolatelé sami v této souvislosti ve vyjádření k odvolání uvedli, že označená společnost byla "zrušena likvidací" (až) usnesením valné hromady ze dne 23.8.1945 (srov. čl. 71).

Ustanovení § 4 zákona č. 134/1867 ř.z. ukládalo tomu, kdo chce zřídit nějaký spolek, podléhající režimu tohoto zákona, oznámit zamýšlené utvoření spolku dříve než vstoupí v život ("než spolek ve skutek vejde") písemně zemskému úřadu a předložit mu statuta (stanovy), z nichž bude patrné a) jaký je účel spolku, z jakých prostředků se zřizuje a jak si tyto prostředky opatří, b) jak se spolek zřídí a jak se bude obnovovat (jak bude docházet ke změně členstva spolku po jeho zřízení), c) kde bude mít spolek sídlo, d) která práva a povinnosti budou mít členové spolku, e) které orgány budou spolek řídit, f) které náležitosti musejí mít platná usnesení, listiny a vyhlášky spolku, g) jak se budou urovnávat spory vznikající ze spolkového poměru a h) kdo bude spolek zastupovat navenek; musejí též obsahovat i) ustanovení o rozpuštění (zrušení) spolku.

Odtud se odvíjí též definice pojmu "spolek". Jak autoři Komentáře (str. 252), tak Dusil, V. - Kliment, J. in: Spolky, shromáždění a politické strany podle práva československého, Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, Praha 1936, str. 15, se dovolávají definice formulované Dr. J. Pražákem, tedy toho, že jde o "dobrovolné, trvalé spojení se několika osob v organismus, samostatnou osobnost reprezentující, k dosažení některého účelu životního". Obdobně, jako "souhrn osob (právníckých nebo fyzických) sdruživších se dobrovolně podle předepsaných norem v samostatnou osobnost za účelem sledování určité dovolené činnosti," vymezuje spolek Dusil, V. in: Československé právo spolkové, Aventinum, Praha 1924, str. 15.

Dobová judikatura a právní teorie pokládala spolky vzniklé podle zákona č. 134/1867 ř. z. za

právnícké osoby (za korporace) - srov. např. dovolateli zmiňované rozhodnutí č. 4305 Sb. n. s. nebo rozhodnutí č. 3801 Sb. n.s., Komentář, str. 253, jakož i Krčmář, J.: Právo občanské, díl první, Praha 1946, vydání čtvrté, str. 154 - tedy za sdružení, jehož práva a povinnosti nejsou právy a povinnostmi sdružených osob (Krčmář, J., tamtéž, str. 152). O dalších znacích korporace (např. že změna členů korporace nemá vliv na existenci korporace, že je možný konkurs na jmění korporace, jenž se netýká jmění členů, že do pozemkových knih se zapisuje jako subjekt práv korporace a nikoli členové určitými podíly) J. Krčmář v cit. díle uvádí, že jednak mají povahu důsledků výše uvedené zásady (dospěl-li někdo k názoru, že určité sdružení má povahu právnícké osoby, vytýká ony věty jako důsledky), jednak povahu indicií, že je tu právnícká osoba (str. 152-153).

Jelikož odvolací soud (jak uznávají i dovolatelé) neměl k dispozici úředně potvrzené stanovky Jednoty ani osvědčení o existenci spolku vystavené - ve shodě s ustanoveními § 4 a 9 zákona č. 134/1867 ř. z. - úřadem, jemuž se oznamuje založení spolku, bylo namístě, že závěr o postavení Jednoty učinil právě na základě oněch indicií. Bylo-li v řízení zjištěno, že Zemský národní výbor v P. (který od účinnosti ústavního dekretu presidenta republiky ze dne 4.12.1944, č. 18 Úř. věst. čsl. - přílohy k vyhlášce č. 43/1945 Sb. - vykonával ve shodě s ustanovením § 4 odst. 3 dekretu pravomoc dřívějšího zemského úřadu), vzal podle § 10 zákona č. 134/1867 ř. z. výše označeným výměrem na vědomí změnu stanov "spolku", že Jednota byla v pozemkových knihách zapsána jako vlastník nemovitostí a že rozhodnutím ministerstva vnitra z 25.10.1951 byl zrušen "spolek", jestliže se dále ke "spolku" váží zjištění ze spisu okresního soudu, sp. zn. 1 P 57/67 a jestliže jako "spolek" označili Jednotu ve svých výpovědích svědci K. a C., je logickým vyústěním těchto zjištění závěr, že Jednota spolkem podle zákona č. 134/1867 ř. z., a tedy i právníckou osobou (korporací), byla. Uvedené platilo nejméně pro dobu od 1.1.1951, kdy dle svého § 570 nabyl účinnosti zákon č. 141/1950 Sb.

Zákonem č. 141/1950 Sb. byl mimo jiné zrušen - vyjma ustanovení § 1151 až § 1164 - československý obecný zákoník občanský, obecný obchodní zákon, uvedený zákonem č. 1/1863 ř. z., a zák. čl. XXXVI/1875, o obchodním zákonu - vyjma ustanovení upravující právní poměry družstev - a zákon č. 58/1906 ř. z., o společnostech s ručením obmezeným (srov. § 568 odst. 2 body 1., 2. a 20.). Podle ustanovení § 563 odst. 1 tohoto zákona, způsobilost k právům a povinnostem právníckých osob, které dosud trvají, zůstává až do nové zákonné úpravy nedotčena. Podle odstavce 2, společnosti zřízené podle dřívějšího obchodního práva, pokud o nich nebylo ustanoveno jinými předpisy, a společnosti podle obecného zákoníka občanského zanikají dnem 1.1.1951; majetkové vypořádání se řídí dřívějším právem.

Dne 1.10.1951 pak nabyl účinnosti zákon č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích a shromážděních (§ 13), kterým byl rovněž zrušen zákon č. 134/1867 ř. z., o spolčovacím právu (srov. § 12 bod 1). Podle ustanovení § 9 odst. 1 tohoto zákona spolky vzniklé před 1.10.1951, které vyvíjejí svou činnost ve shodě se zájmy pracujícího lidu, se mohou přeměnit v organizace nebo do nich včlenit; spolek se může přeměnit též v jiný vhodný útvar nebo do něho včlenit. Způsob přeměny nebo včlenění spolku, jakož i zánik zbylých spolků a způsob, jak bude naloženo s jejich majetkem, upraví ministerstvo vnitra v dohodě se zúčastněnými ústředními úřady obecným právním předpisem; podle ustanovení § 10 odst. 1 pak až do své přeměny, včlenění nebo zániku vykonávají spolky nadále svou činnost podle dosavadních stanov.

Z uvedeného vyplývá, že spolky, zřízené podle zákona č. 134/1867 ř. z. ke dni 1.1.1951 ani ke dni 1.10.1951 nezaknily, přičemž otázku jejich způsobilosti k právům a povinnostem (právní subjektivity) bude nutno i v době rozhodné pro odnětí vlastnického práva k nemovitostem (k 25.10.1951) řešit podle předpisů účinných do 1.1.1951; měly-li postavení právnícké osoby před uvedeným datem, zůstalo jim - se zřetelem k ustanovení § 563 odst. 1 zákona č. 141/1950 Sb. - zachováno i nadále.

Ohledně závěru, že Jednota byla právníckou osobou, je tudíž právní posouzení věci odvolacím

soudem správné.

Dovolatelům je nutno přisvědčit, že spolek může mít jako právnická osoba i majetek, který nebyl (podle stanov) oddělen od majetku jeho členů (srov. Komentář, str. 252-253). Jak ovšem bylo poznamenáno výše, existence takových práv a povinností sdružení, jež nejsou právy a povinnostmi sdružených osob, je základním znakem právnické osoby (korporace), jež se prosadí nebude-li spolehlivě zjištěno, že k oddělení příslušného majetku právnické osoby nedošlo.

Podle československého obecného zákoníku občanského byla až do 1.1.1951 ke vzniku, zániku, omezení a převodu věcného práva k nemovitostem nutná (se zákonnými výjimkami, jež daný případ nepostihují) tzv. intabulace, tedy zápis do pozemkové knihy. Pro zápisy v pozemkových knihách pak platila zásada tzv. materiální publicity, která znamenala, že knihovní stav platil za skutečný právní stav ve prospěch toho, komu nebylo známo, že se neshoduje se skutečným stavem právním; takto byla chráněna důvěra ve veřejné knihy, v úplnost a správnost zápisů v nich (srov. § 431 a násl. o.z.o.). Námitka, že spolkové jmění mohlo být případně (podle toho, co snad určovaly nedohledané stanovy spolku) totožné se jméním členů spolku, není pro dobu do 1.1.1951 způsobilá zvrátit závěr založený na zjištěních z pozemkové knihy, podle níž byly nemovitosti od roku 1945 vlastnický připsány spolku (Jednotě). Postavení spolku přitom není - se zřetelem k významu zápisu v pozemkové knize - srovnatelné s veřejnou obchodní společností podle tehdejšího práva. Tato společnost, jejíž majetek z pohledu společníků - fyzických osob, podle R 34/1993 restituovatelný je (str. 250), totiž na rozdíl od spolku (korporace) za právnickou osobu (korporaci) považována nebyla (srov. např. rozhodnutí č. 7367, 11580 a 15246 Sb. n.s.). S dobou od 1.1. do 25.10.1951, kdy již intabulační princip ani princip materiální publicity v uvedeném smyslu neplatil, se pak žádné skutečnosti či žalobní tvrzení, z nichž by bylo lze usuzovat na změnu poměrů oproti zapsanému knihovnímu stavu, nepojí. Ministerstvo vnitra - na které přešla ve shodě s § 1 ústavního zákona č. 471/1950 Sb., o úpravách v organizaci veřejné správy (účinného od 22.5.1950), § 3 vládního nařízení č. 74/1951 Sb., kterým se zřizují nová ministerstva (účinného od 8.9.1951) a § 2 vyhlášky ministra pracovních sil č. 316/1951 Ú.l., kterou se přesunují některé úkoly z oboru působnosti bývalého ministerstva práce a sociálních péče na jiná ministerstva (účinné od 27.9.1951), pravomoc dle § 4 zákona č. 110/1950 Sb. - ostatně v rozhodnutí z 25.10.1951 neměnnost takto založených poměrů potvrzuje již tím, že z nich při konkretizaci odnímaného nemovitého majetku vychází. Také potud bylo tedy právní posouzení věci odvolacím soudem správné.

Dovolání je přesto důvodné.

Mimo tvrzení, že Jednota neměla postavení právnické osoby, případně, že nemovitosti nemusely být (ve smyslu stanov) odděleným spolkovým majetkem, žalobci též udávali, že již zřízení Jednoty, jakož i majetkové dispozice jménem Jednoty byly simulacemi, které měly sloužit k ukrytí majetku nejprve před nacisty a posléze před komunisty a zastřít tak pravou povahu majetku coby majetku Dr. B., jenž se obával (jak se později prokázalo důvodně) totalitních mocí (srov. též č. l. 26 - 27 a č. l. 30). Toto tvrzení, které se promítlo i ve vyhovujícím rozsudku soudu prvního stupně (úsudkem, že "...Jednota... byla pouze fikcí...") odvolací soud při právním posouzení věci pominul. Závěrem, že Jednota byla svou objektivní povahou právnickou osobou, ovšem otázka, jaký důsledek by pro vznik (existenci) Jednoty a pro vlastnické určení jí připsaného majetku měl nedostatek vážnosti vůle ji - jako majetkově samostatný subjekt odlišný od zřizovatele - zřídít, nikterak zodpovězena nebyla; rovněž odpověď na otázku, zda závěr, že vlastníkem nemovitostí byla Jednota, obstojí i při nedostatku vážnosti vůle při majetkových dispozicích Jednoty, se odtud nepodává; k tomu, zda zjištěný skutkový stav eventuálně dosavadní skutková tvrzení žalobců (s přihlédnutím k míře jejich konkrétnosti a úplnosti) právní posouzení věci v uvedeném směru vůbec dovolují, odvolací soud rovněž mlčí.

Právní posouzení věci je v této části neúplné (tím, že se napadené rozhodnutí k popsáním otázkám -

pro věc významným a v předchozích fázích řízení soudu k řešení předloženým - nevyhovuje, znemožňuje Nejvyššímu soudu uskutečnit jejich dovolací přezkum), a tím je i nesprávné.

Dovolací důvod dle § 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř. byl tedy uplatněn právem; Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 část věty za středníkem o.s.ř.), rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 1 a 2 o.s.ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Právní názor odvolacího soudu je pro odvolací soud závazný. V další fázi řízení odvolací soud nepřehlédne rozpory plynoucí z tvrzení, že vznik Jednoty byl simulován původně za účelem ukrytí majetku před nacisty a z toho, že výměr Zemského národního výboru v P. zmiňuje předchozí stanovy spolku z roku 1939 na straně jedné a ze zjištění, že "Jednota, stavební družstvo, zaps. spol. s r. o. v P." byla jako knihovní vlastník zapsána od roku 1935 do roku 1945, na straně druhé. K přesnému postihu majetkových přesunů mezi touto společností a spolkem se zejména nabízí využít důkazu výpisem z podnikového rejstříku, jehož se žalobci dovolávali v žalobě (č.l. 2) a ve vyjádření k odvolání (č.l. 71), a který může vyjasnit, jaká byla vazba mezi společností s ručením omezeným a spolkem. Význam zápisu ve vložce č. 2267 pozemkové knihy, kde se v názvu spolku vyskytuje slovo družstvo ("Jednota, v.p. a s.p. stavební družstvo") soud uváží ve světle faktu, že změna názvu vlastníka byla poznamenána na základě výměru, jenž operuje s názvem "Jednota, v.p. a s.p. sdružení". Dojde-li soud po zhodnocení tvrzení o simulovaných jednáních JUDr. B. a následné úvaze o opodstatněnosti tvrzení, že jediným skutečně majetkově zainteresovaným členem spolku byl jmenovaný, k závěru, že nemovitosti se ke dni 25.10.1951 nacházely ve vlastnictví JUDr. B., bude se též muset vypořádat s tvrzením žalobců, že tomuto byl v roce 1959 uložen trest propadnutí majetku a že odsouzení bylo obnovou řízení zrušeno, jakož i s tvrzením, že o vydání nemovitostí jako zadržovaných věcí se žádá i z titulu dědického práva (srov. č.l. 27).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)